

sům. U nejvyššího správního soudu nebyla tato otázka, pokud je pisateli známo, dosud řešena.

Vladimír Kubeš.

Obchodní a živnostenské knihy na volných listech při dědických poplatcích.

Při zjištění čistého jmění pozůstalosti k vyměření dědických poplatků hraje při průkazu pozůstalostních dluhů často rozhodující úlohu výpis z účetních knih. Tu pak vzniká mezi finanční správou a poplatníkem zhusta konflikt v otázce, jsou-li postačujícím důkazem i výpisy z knih vedených na volných listech, či jenom z knih vázaných. Vzhledem k stále většímu rozšíření účetnických systémů na volných listech je tento problém značně důležitý.

Příslušné ustanovení o tom obsahuje nařízení ministerstev financí a spravedlnosti ze dne 29. prosince 1915, č. 397 ř. z. ve svém § 21, odst. 1, č. 3: věrohodným průkazem dluhů a břemen pozůstalosti jsou ověřené výpisy z řádně vedených obchodních a živnostenských knih o pohledávkách a dlužích z provozu obchodu nebo živnosti.

Nejvyšší správní soud dosud konstantně vykládá tento předpis restriktivním způsobem v neprospěch poplatníka; věrohodným průkazem jsou podle něho jen ověřené výpisy z knih vázaných. Dovojuje při tom (Boh. 8308/36): Co se rozumí řádně vedenými obchodními knihami, cit. nařízení neuvádí. Nutno tudíž přihlídnouti k speciálními předpisy o obch. knihách, který je v obchodním zákoníku, a to v čl. 32, podle něhož knihy mají být svázané a list za listem opatřen čísly.

Finanční správa se přirozeně drží tohoto výkladu. Existence velké řady rozhodnutí nejv. spr. soudu v této věci svědčí však o tom, že tato praxe úřadů a tedy i dosavadní ná-

zor správ. soudu nenalézají souhlasu u stran, čili že veřejnost právem cítí, že dosavadní postup je zřejmě nesprávný, a domáhá se stálými stížnostmi nápravy.

Bylo již mluveno o potřebě zákonné úpravy, případně o vyvolání obdobného normativního vynesení ministerstva financí, jakým je v oboru zákona o přímých daních výnos ze 4. července 1932, č. j. 5814/3-III/9a, jímž se stanoví, za jakých podmínek jest hodnověrnost knih nevázaných posuzovati stejně jako hodnověrnost knih vázaných.

Při podrobnějším prozkoumání již existujících norem poplatkových se však ukáže, že dosavadní předpisy úplně postačují k tomu, aby knihám vedeným na volných listech byla přiznána plná průkaznost i v oboru dědických poplatků. Správní soud zřejmě stále směšuje pojem knih obchodních, jak jej zná zákoník obchodní, s pojmem obchodních a živnostenských knih, jak jej znají předpisy práva poplatkového.

Pro aplikaci předmětného ustanovení nař. 397/1915 nutno si však ujasnit zejména: I. co jest rozuměti obchodními a živnostenskými knihami podle tohoto nařízení, II. co se rozumí jejich řádným vedením.

I.

Co se rozumí obchodními a živnostenskými knihami, neuvádí výslovně ani citované min. nařízení, ani císařské nařízení z 15. září 1915, č. 278 ř. z., k jehož provedení bylo citované min. nařízení vydáno. Toto císařské nařízení obsahuje však ve svém § 45, odst. 1, výslovný a jasný odkaz na obecné předpisy práva poplatkového, pokud toto nařízení o dědických poplatcích nestanoví něco odchylného.

Pojem obchodních a živnostenských knih je poplatkovému právu vlastní, a je také speciálním pojmem

jen tohoto oboru právního. Hned nejbližší obor daňově-právní má na př. termín knihy obchodní a hospodářské se zcela jiným obsahem, nežli pojem obchodní a živnostenské knihy, jak jej znají zákony poplatkové.

Že tu tento pojem vznikl zcela nezávisle na obch. zákoně, ukazuje zákon z 9. února 1850, č. 50 ř. z., o poplatcích z právních jednání, listin, písemností a úředních výkonů, a to zvláště jasně v úředním německém textu §§ 30 a 31: »... Nur für die Hauptbücher, Saldo-Konto- und Conto-Current-Bücher der Handelsleute, Fabrikanten und Gewerbetreibenden...« — »... Bücher der Sensale, dann überhaupt alle Handels- und anderen Gewerbsbücher...«.

Co jest obsahem tohoto pojmu, vymezuje už přesně poznámka 1 k saz. pol. 32/59 popl. zák., že obchodními a živnostenskými knihami (Handels- und Gewerbsbücher) se rozumí vůbec všechny zápisy, jež se vedou o obchodním nebo živnostenském provozu, jednotlivých částech jeho nebo pomocných zařízení pro takový provoz, ať tyto obchodní zápisy jsou svázány nebo sešity nebo ať se činí na jednotlivých arších nebo listech, ať se vyznačují jednotlivé obchody samé, nebo jejich přehledy.

Tohoto pojmu užívají pak bez rozdílu všechny mladší právní předpisy v oboru poplatků a tak i také citované min. nařízení. Jestliže tedy vyjadřuje základní zákon poplatkový určité pojmy, spadající do jeho okruhu, určitými slovy a vymezuje pak přesně, co slovy těmi sluší rozuměti, nutno dojista vymezení toho užítí i k výkladu každé mladší normy z téhož oboru právního, pokud je tam užito slov stejných a pokud se výslovně nepraví, že by měla smysl jiný. Pokud pak normy mimo tento obor právní obsahují o tom

pojmu ustanovení odchylná, zajisté nemohou mít v tomto oboru účinnosti.

Pak je ale vyloučeno použití ustanovení čl. 32 obch. zák. na případ, kde předpisy poplatkové mají odlišné speciální ustanovení vlastní.

Jestliže tedy zákon 50/1850 ř. z. stanoví, že se obchodními a živnostenskými knihami rozumí i zápisy na jednotlivých arších nebo listech vedené, pak v souvislosti s ustanovením § 45, odst. 1 cís. nař. 278/1915 ř. z. nutno pokládati záznamy na volných listech i za obchodní a živnostenské knihy podle § 21, odst. 1, č. 3 prov. nař. č. 397/1915 k cit. cís. nař., neboť žádná z těchto norem neobsahuje jiného předpisu, jenž by tomu odporoval.

Ministerské nařízení slovy »a živnostenské« projevilo zcela jasně, že nemá na mysli pojem knih podle obchodního zákona. Slovo »živnostenské« vybočuje z rámce obchodního zákona a potvrzuje stanovisko, že nejde o obchodní knihy podle obch. zák., nýbrž o »obchodní a živnostenské knihy« ve smyslu ustálené terminologie zákonů poplatkových, jak byly definovány v zák. č. 50/1850.

II.

Jestliže knihy vedené na volných listech jsou, jak shora prokázáno, obchodními a živnostenskými knihami, nemůže otázka vedení na volných listech být už otázkou řádného vedení těchto knih, neboť by to odporovalo jejich samotnému pojmu.

Dosazením obsahu pojmu obch. a živn. knihy místo pouhého názvu pojmu v textu odst. 1, č. 3 § 21 nař. 397/1915 ř. z. jeví se tento názor podepřen nejzřejměji: »... ověřené výpisy z řádně vedených obchodních zápisů, ... ať tyto obchodní zápisy jsou svázány nebo sešity nebo ať se činí na jednotlivých arších nebo listech«.

Otázku, co se rozumí řádným vedením těchto knih, poplatkové zákony neřeší. Dojista však může tím býti jenom způsob provádění zápisů do obchodních a živnostenských knih již pořízených, nemůže však touto otázkou být znovu ještě cokoliv z jejich pojmu.

Pak ale nelze tedy dovozovati, že by účetní kniha nebyla knihou řádně podle § 21, odst. 1, č. 3 nař. 397/1915 ř. z. řádně vedenou jen z toho pouhého důvodu, že jest vedena na volných listech.

Ustanovení obchodního zákona o vedení obchodních knih by mohla přijít v oboru poplatků eventuelně v úvahu jen jako doplňující předpisy tam, kde o věci nestanoví nic speciální zákony poplatkové. Když však otázku volných listů vyřešily zákony poplatkové jejich prohlášením za knihy obchodní a živnostenské, nemohou zde už mít místa odchylná ustanovení obch. zákona o vedení obchodních knih vázaných, ani náleží nejvyššího soudu Vážný 10.271, předmětné ustanovení čl. 32 obch. zák. vykládající.

Dosavadní praxe úřadů odporuje nejen shora citovaným zákonům poplatkovým, ale vůbec i vši logice: moderní propisovací systémy účetnické, na volných listech zpravidla

jen odbornými silami ve větších podnicích vedené, nejsou uznávány za řádné, zatím co nepraktické vázané folianty, jichž dnes už zpravidla užívají jen malé podniky, řádné jsou. Takový názor přirozeně nemůže věčně obstáti.

Jaroslav Haupt.

Umístění soudů v Brně.

Ve Všeřdu č. 4—5/1940, strana 157, se upozorňuje:

Nejvyšší soud je nyní umístěn celý v paláci »Morava«, Koblišná č. 44/46.

Veřejná kasační líčení koná jako soud v justičním paláci Na hradbách č. 2 v jednacím síni č. 85. V justičním paláci také zůstala knihovna nejvyššího soudu.

Generální prokuratura má nyní své úřední místnosti Na hradbách č. 6.

Vrchní soud je umístěn celý v justičním paláci Na hradbách č. 2, toliko některé referentské kanceláře jsou v paláci Typos, Běhounská 22/24.

Vrchní státní zastupitelství je na Údolní č. 13.

Státní zastupitelství je na Cejlu č. 69.

Okresní soudy jsou umístěny takto: okresní soud civilní pro Brno město je celý v justičním paláci Na hradbách č. 2. Okresní soud civilní pro Brno-okolí, okresní soud trestní a soud mládeže jsou na Cejlu č. 71. Pozemková kniha okresního soudu civilního pro Brno-okolí je v justičním paláci, Na hradbách č. 2. Pracovní soud je na Jakubském náměstí č. 1.

Autoři článků v tomto čísle:

Náměstek notářství v Praze Dr. Otakar H a n n a, s. rada kraj. soudu obch. v Praze Dr. Josef G l o s, auskult. kraj. soudu civ. v Praze Dr. Jindřich P r o c h á z k a, vrch. rada u Nejv. soudu v Brně Dr. František P o l á č e k, taj. Jednoty soukr. zaměstnanců v Praze Dr. Oldřich C h o d ě r a, vrchní min. komisař Nejv. úř. kontr. úřadu Dr. František M u c h k a, předn. soudu v Počátkách Dr. Jiří C e r m a n, sekr. Nejv. soudu v Brně Dr. Frant. B a u e r, konc. fin. prokuratury v Praze Dr. Jaroslav M á l e k, rada kraj. soudu civ. v Praze Dr. Vlastimil S o b o t a, s. rada v Českých Budějovicích Dr. Vladimír K o č í, komisař min. fin. Dr. Aug. Š e n o v s k ý, taj. Pražské městské spořitelny Dr. Vladimír K u b e š, adv. úř. v Poličce JUC. Jaroslav H a u p t.